

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 24CoP/119/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8321201828
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 08. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eliška Wagshalová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2021:8321201828.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a členiek senátu JUDr. Antónie Kandravej a JUDr. Daniely Babinovej, v právnej veci starostlivosti súdu o maloletého S. J., nar. XX.XX.XXXX, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Stropkov, pracovisko Medzilaborce, dieťa rodičov: matky I. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. XXX, právne zastúpenej JUDr. Jánom Martincom, advokátom, Werferova 1, Košice - Juh, a otca S. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. XXX, o návrhu matky na nariadenie neodkladného opatrenia, o odvolaní matky proti uzneseniu Okresného súdu Humenné č. k. 10P/150/2021-27 zo dňa 30.06.2021, takto

rozhodol:

Potvrďuje uznesenie.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Matka sa podaným návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia domáhala zverenia mal. S. do svojej osobnej starostlivosti.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Okresný súd Humenné ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“) napadnutým uznesením návrh matky zamietol.

3. Súd po preskúmaní spisového materiálu pripojeného spisu Okresného súdu Humenné sp. zn. 8P/76/2020 zistil, že manželstvo rodičov bolo rozvedené dňa XX.XX.XXXX. Na úprave rodičovských práv a povinností sa rodičia dohodli tak, že obe maloleté deti, S. aj S., budú v striedavej osobnej starostlivosti rodičov.

4. Na Okresnom súde Humenné je súčasne na návrh matky začaté konanie, vedené pod sp. zn. 8P/121/2021, v ktorom sa navrhuje zmena osobnej starostlivosti spôsobom zverenia staršieho syna S. do osobnej starostlivosti otca a mladšieho syna S. do osobnej starostlivosti matky. V tomto konaní súd vytýčil termín pojednávania na deň 13.08.2021, avšak na žiadosť právneho zástupcu matky bol pre čerpanie dovolenky odročený termín pojednávania na deň 10.09.2021.

5. Pri preskúmaní dôvodnosti podaného návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia upriamil súd pozornosť na prebiehajúce konanie vo veci samej. Vychádzajúc zo žiadosti právneho zástupcu matky o odročenie pojednávania sa súd utvrdil v tom, že nejde o vec, ktorá neznesie odklad. Na zverení oboch detí do striedavej osobnej starostlivosti sa rodičia dohodli, pričom k zmene takéhoto rozhodnutia môže dôjsť iba v rámci konania o zmene úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, ktoré prebieha. Navyše, skutočnosti uvádzané matkou, že S. má zdravotné obmedzenia a potrebuje aj individuálny

prístup zo strany všetkých, trvajú od narodenia dieťaťa, teda nejde o novú skutočnosť, ktorá by mala mať za následok potrebu zmeny úpravy rodičovských práv a povinností.

III. Obsah odvolania matky

6. Proti uzneseniu podala odvolanie matka, považujúc napadnuté uznesenie za nevhodné riešenie pre mal. S.. Súd sa nijako nevysporiadal s návrhom ustanoveného opatrovníka, v dôsledku čo je odôvodnenie rozhodnutia nepreskúmateľné. Zdravotné obmedzenia mal. S. nemožno bagatelizovať, ale čo najskôr sa im intenzívne venovať. Za absolútne nesprávne pokladá matka zamietnutie návrhu s poukazom na žiadosť právneho zástupcu matky o odročenie pojednávania vo veci samej. Navrhla napadnuté uznesenie zmeniť spôsobom vyhovenia návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

7. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) v rámci kompetencií vyplývajúcich z ust. § 2 ods. 1 CMP v spojení s ust. § 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj ako „CSP“) preskúmal napadnuté uznesenie podľa zásad uvedených v § 62 a nasl. CMP, bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario a zistil, že odvolanie matky nie je dôvodné.

8. Z obsahu preskúmaného spisu je zrejmé, že rodičia nežijú v spoločnej domácnosti. Úprava výkonu ich rodičovských práv a povinností bola naposledy učená rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 8P/76/2020 zo dňa 17.07.2020. Rodičia uzavreli dohodu, na základe ktorej boli obe mal. deti zverené do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. S odstupom 9 mesiacov od rozhodnutia súdu podáva matka návrh na zmenu úpravy rodičovských práv a povinností, okrem iného spôsobom zverenia mal. S. do svojej osobnej starostlivosti. Pre účely skorého rozhodnutia podáva matka dňa 01.06.2021 predmetný návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Ako dôvody svojho konania uvádza nerovnomernosť vzťahu otca k mal. deťom, zdravotné komplikácie mal. S. a narušenie vzťahu mal. S. k otcovi.

9. Súd prvej inštancie návrh matky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol, pretože nevzhliadol jeho dôvodnosť. Matka proti rozhodnutiu súdu podala odvolanie vznesením viacerých odvolacích námietok, ktorým bude odvolací súd venovať pozornosť v nasledujúcom texte svojho odôvodnenia.

10. Podľa § 121 CMP, rozsudky o úprave výkonu rodičovských práv a povinností a výžive maloletých a o priznaní, obmedzení alebo o pozbavení rodičovských práv a povinností alebo o pozastavení ich výkonu možno zmeniť alebo zrušiť aj bez návrhu, ak sa zmenia pomery.

11. Podľa čl. 3 ods.1 Dohovoru o právach dieťaťa, záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

12. Podľa čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“), záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

13. V každom konaní starostlivosti súdu o maloleté dieťa je prioritný záujem maloletého dieťaťa. Zákon o rodine a ani žiaden iný právny predpis presne nedefinuje pojem „záujem maloletého dieťaťa“. Obsah tohto pojmu je široký a je potrebné ho posudzovať vždy v kontexte špecifickosti konkrétneho prípadu s ohľadom na všetky okolnosti. Záujem maloletého dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri hľadaní

konkrétneho najvhodnejšieho usporiadania vzťahov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom a tento záujem vyžaduje, aby sa na jeho výchove podieľali obaja rodičia, ktorí majú v živote maloletého dieťaťa bez pochybností nezastupiteľné postavenie (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci II.ÚS 554/04).

14. Právo styku rodiča s dieťaťom je právom, ktoré vznikne tomu rodičovi, ktorému nie je dieťa rozhodnutím súdu zverené do jeho osobnej starostlivosti. V tomto smere je potrebné poukázať na článok 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, z ktorého vyplýva pozitívny záväzok štátu chrániť záujmy rodiny a prispievať aktívne k udržiavaniu a obnovovaniu rodinnoprávnych väzieb. Vyhliadky na vytvorenie takýchto väzieb sa postupne znižia a napokon zaniknú, ak biologickému rodičovi a dieťaťu nikdy nie je dovolené stykať sa alebo len zriedka, to znamená, že žiadne prirodzené puto nemá nádej medzi nimi ani vzniknúť. Právo styku a zásady jeho správneho výkonu sa premietajú do judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý opakovane konštatoval, že je v záujme dieťaťa, aby udržovalo rodinné vzťahy s odlúčeným rodičom a aby nebolo odtrhnuté od svojich koreňov (Gorgulu versus Nemecko), resp., že dieťa má právo na to, aby dostalo príležitosť rozvíjať svoj vzťah ku každému z rodičov a prejavíť svoje city skutočne, slobodne, bez akéhokoľvek vonkajšieho tlaku zo strany druhého rodiča (Hansenová versus Turecko).

15. Keďže neodkladné opatrenie je možné nariadiť aj v prípadoch týkajúcich sa starostlivosti o maloleté deti za predpokladu, že pomery maloletého je nevyhnutné upraviť bezodkladne, odvolací súd skúmal aj záujem maloletého dieťaťa na nariadení navrhovaného neodkladného opatrenia, ktorý bude daný predovšetkým vtedy, ak tento záujem maloletého bude narušený alebo ohrozený v prípade absencie bezodkladnej úpravy jeho pomerov. Účelom neodkladných opatrení vo veciach maloletých je poskytnutie aj preventívnej ochrany ich právam a záujmom ešte pred ich porušením či ohrozením.

16. V zmysle zákonnej dikcie ust. § 121 CMP, rozsudok Okresného súdu Humenné sp zn. 8P/76/2020 zo dňa 17.07.2020 možno v časti úpravy výkonu rodičovských práv a povinností zmeniť, len ak sa preukáže zmena pomerov, existujúca v porovnaní so stavom pôvodného rozhodovania. Jedným z dôvodov odklonu majú byť podľa návrhu matky na nariadenie neodkladného opatrenia zdravotné komplikácie mal. S., ktorému je diagnostikovaná nerovnomerná úroveň školských vedomostí s vývinovými poruchami učenia - dyslexia, dysgrafia a dyskalkúlia. Už súd prvej inštancie však v tejto súvislosti správne uviedol, že táto skutočnosť je u maloletého daná od jeho narodenia, teda existovala v čase pôvodného rozhodnutia. Zo strany odvolacieho súdu je potrebné dodať, že uvádzané zdravotné komplikácie samy o sebe nezakladajú dôvod zmeny skoršej úpravy výkonu rodičovských práv a povinností. V konaní zároveň nebolo osvedčené, aby otec zdravotné komplikácie mal. S. nezvládal či bagatelizoval. V tomto prípade je osvedčovanie skutkového stavu založené len na tvrdeniach matky, čo odvolací súd nepovažuje za dostatočné pre tak závažnú zmenu osobnej starostlivosti.

17. V ďalšom rozsahu zdôvodnenia návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia uvádza matka protežovanie staršieho syna zo strany otca a z toho dôvodu narušený vzťah mal. S. s otcom. Na podporu svojich tvrdení predkladá matka správy z psychologického vyšetrenia mal. S.. Podľa názoru odvolacieho súdu v tejto súvislosti už možno hovoriť o dôvode relevantnom privodiť vyhovenie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Odvolací súd však považoval za potrebné zistiť názor mal. S.. Upúšťajúc od predvolania maloletého na výsluch, odvolací sa pre ten účel uspokojil s nepriamo zisteným názorom maloletého, ktorý je zachytený v správe opatrovníka zo dňa 08.06.2021. S. uviedol, že vie o čo v preskúmvanej veci ide. Pôsobiac neisto vyjadril sa, že chce byť u mamy, ale aj s bratom a ockom a nevie, čo má na to všetko povedať. Po tom, čo sa rozplakal, nakoniec uviedol, že chce byť u mamy a k ockovi chce chodiť na víkendy aj prázdniny. Mal otázku či by si to nemohol odskúšať a potom sa rozhodnúť.

18. Z vyššie uvedených zistení odvolací súd vyvodzuje, že maloletý je v súčasnosti nie celkom rozhodný ohľadne svojej predstavy o výkone osobnej starostlivosti zo strany oboch rodičov. Z jeho vlastných vyjadrení len s ťažkou možnosťou potvrdiť tvrdenia matky o odmietaní otca či o protežovaní staršieho syna a z toho dôvodu narušenom vzťahu maloletého s otcom. Psychologické správy tento záver naznačujú, obe však vychádzali zo skutočností uvedených matkou. Otec ani pri jednom vyšetrení nebol prítomný, nemal možnosť uviesť svoje vnímanie aktuálnej rodinnej situácie, čo mohlo skresliť záver psychológa a jeho odporúčania do budúcnosti.

19. Odvolací súd každopádne nebagatelizuje rodinnú situáciu, vychádza len z predpokladov pre nariadenie neodkladného opatrenia. Maloletý celkom zrejme favorizuje matku, otca však neodmieta, preto nie je dôvodné okamžite zasiahnuť do pomerov medzi účastníkmi konania. Keďže výklad a aplikácia práva prislúcha súdu, nebol súd prvej inštancie viazaný návrhom ustanoveného opatrovníka. V kontexte odvolacej námietky je potrebné dodať, že súd v odôvodnení svojho rozhodnutia zdôvodnil nesplnenie zákonných predpokladov pre nariadenie neodkladného opatrenia, čím sa vysporiadal s návrhom opatrovníka, hoc nie explicitne.

20. Každopádne, ak maloletý v priebehu času zmenil svoj názor na striedavú osobnú starostlivosť a túto ďalej odmieta, je potrebné venovať pozornosť príčinám tohto stavu. Relevanciu má okrem iného aj význam kresby mal. S. u psychológa, ktorý v nákrese rodiny vynechal brata a otca, toho nahradil partnerom matky. Nemožno však jednoznačne ustáliť, či postup maloletého je výsledkom jeho vlastného vnímania, alebo výsledkom hoci aj len nevedomého nátlaku zo strany matky, ktorá v tomto svetle maloletému prezentuje svojho partnera ako otca. Bez náležitého dokazovania v tejto veci však hrozí, že narušený vzťah medzi mal. dieťaťom a jeho rodičom sa môže obmedzením ich kontaktu úplne pretrhnúť. Odvolací súd preto nepovažuje za najsprávnejšie riešenie obmedziť spoločný čas S. s otcom, bez toho, aby rodine bola poskytnutá pomoc.

21. Rovnocenné postavenie rodičov čo do výkonu osobnej starostlivosti o mal. deti nie je absolútne, jeho narušenie by však malo prichádzať do úvahy ako krajný prostriedok ochrany najlepšieho záujmu mal. dieťaťa. Nie je vylúčené, že k tomu dôjde v rámci prebiehajúceho konania vo veci samej, ktoré otvára súdu prvej inštancie priestor na vykonanie dokazovania v rozsahu potrebnom pre zmenu osobnej starostlivosti, resp. uloženie výchovného opatrenia. V preskúmanom prípade ale odvolací súd nemal dostatočne osvedčenú potrebu okamžite zasiahnuť do pomerov medzi účastníkmi konania.

22. Na piedestál bol postavený mal. S., ktorého odvolací súd usiloval chrániť pred ohrozením, resp. porušením jeho najlepšieho záujmu. Samozrejme, ak sa neskôr preukáže, že vo výchovnom pôsobení otca sú nedostatky, smie maloletý cítiť nekomfort v čase výkonu osobnej starostlivosti otca. Na druhej strane, ak tomu tak nie je, a dôvody odmietania otca treba hľadať inde, odvolací súd riskuje oslabenie najbližších vzťahových rodinných väzieb, a to rodičovskej a súrodeneckej. Viazaný preto stavom v čase rozhodovania súdu, odvolací súd vzal na vedomie vôľu maloletého tráviť prázdniny s otcom, čo plne zodpovedá aktuálnemu režimu letných prázdnin. Ak skutočný stav zodpovedá vôli maloletého, nateraz nepredpokladá odvolací súd ohrozenie zdravého duševného vývinu maloletého.

23. Za daného stavu odvolací súd potvrdil napadnuté uznesenie ako vecne správne postupom vyplývajúcim z ust. § 387 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 2 ods. 1 CMP. Rozhodnutie o zmene úpravy osobnej starostlivosti o mal. S. je potrebné zveriť konaniu vo veci samej, ktoré v súčasnosti prebieha na Okresnom súde Humenné a pojednávanie malo byť vytýčené na september, teda v čase blízkom rozhodovaniu odvolacieho súdu.

24. Odvolací súd však apeluje na rodičov, aby rešpektovali záujem a vôľu mal. detí. Otec deklaroval, že ak maloletý počas výkonu jeho osobnej starostlivosti bude chcieť ísť k matke, on mu v tom brániť nebude. Tento postoj je dôležitý nielen z hľadiska zdravia maloletého, ale predovšetkým preukázania rodičovskej zodpovednosti. Nie je možné predpokladať, že intervaly striedavej osobnej starostlivosti budú pravidelne meniť citové vnímanie detí. Ak však rodičia budú spolupracovať, nie je dôvod pristupovať k významným zmenám v živote detí. Odvolací súd súčasne upozorňuje rodičov, aby sa vyhýbali mareniu spolupráce medzi sebou navzájom či manipulácie mal. detí, v opačnom prípade to súd pri rozhodovaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností pričíta v ich neprospech.

25. V záujme predchádzania ďalších konfliktov upozorňuje odvolací súd osobitne matku na tú skutočnosť, že ani zverenie mal. S. jej neumožňuje svojvoľne zmeniť bydlisko dieťaťa z S. do H., ako to matka plánovala. Keďže sa tým vytvorí vzdialenosťná priepasť bydlísk rodičov, ktorá smie mať významný vplyv na výkon rodičovských práv a povinností otca, je nevyhnutné, aby sa rodičia o tejto podstatnej zmene dohodli, resp. podali návrh na súd podľa § 35 zákona o rodine.

26. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 CSP v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).